

Pálffyho záhrada - Vznik a plná sláva

1.

Renesančné obdobie

Renesancia v 16. storočí priniesla nové myšlienky a názory, ktoré ovplyvnili rozvoj vedy a umenia a prejavili sa aj v záhradnej tvorbe. Záhrada sa stáva predovšetkým spoločenským priestorom, miestom na prijímanie hostí a organizovanie spoločenských udalostí.

Prvé záhrady v tomto štýle vznikali v Taliansku a zakladali sa v hornatom teréne, čo viedlo k terasovitej úprave územia. Vyznačovali sa geometrickým usporiadaním tvarov odvodených od štvorca alebo kruhu, chodníky sa krížia v pravouhlom rastru. Týmto rozvrhnutím vznikli trávnaté plochy ohradené krušpánovým plotom (partery). Súčasťou záhrad môžu byť aj rôzne stavebné doplnky ako záhradné altánky, vodné nádrže či fontány, ktoré sú situované vo významných bodoch ako pri križovaní ciest alebo na konci priehľadov. Z prírodných prvkov sú časté rozáriá, aleje, vysoké strihané steny z krušpánu, štiepnice ovocných stromov alebo aj malé lesíky (boskety).

Renesančná záhrada je od svojho okolia oddelená, ale pri jej umiestnení sa často využívajú výhľady na okolitú krajinu.

Pálffyho záhrada vznikla na severovýchodnom svahu Hradného vrchu a rozkladala sa medzi dnešnými ulicami Zámockou, Palisády a Zochovou. Zakladateľom bol predseda Uhorskej komory Pavol Pálffy, ktorý viedol aj prestavbu bratislavského hradu v roku 1630. Experti, ktorí sa podieľali na prestavbe hradu sa zúčastnili aj výstavby Pálffyho paláca a jej záhrady. Pravdepodobne bola záhrada založená podľa plánov vienského dvorského architekta Giovanniho Battistu Carloneho.

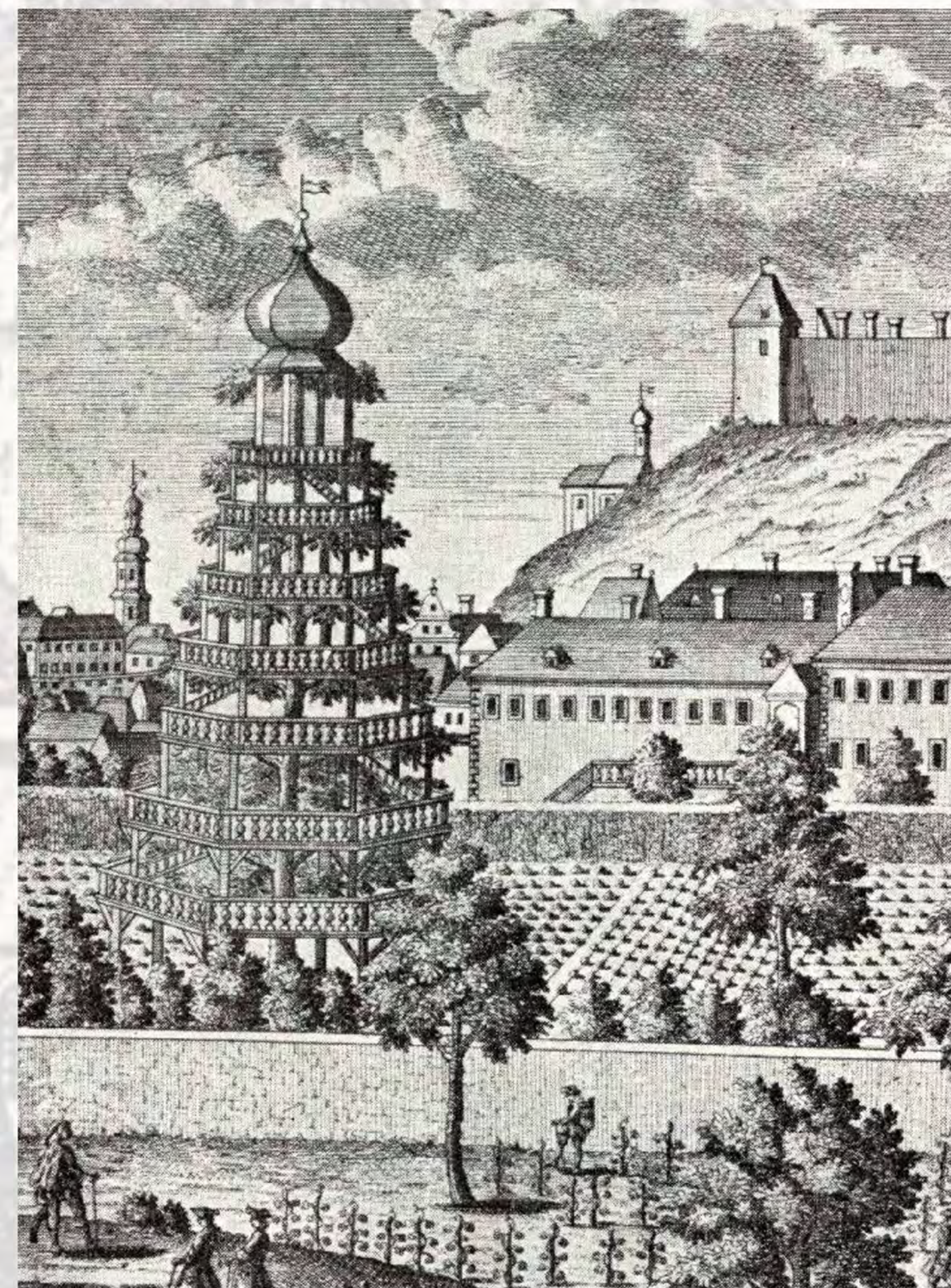
Záhrada bola založená na svahovitom území preto na preklopenie výškových rozdielov sa použili terasy. Výškový rozdiel medzi najnižším a najvyšším bodom bol 30 metrov. Založená bola najskôr v renesančnom štýle a jej podoba bola zachytená na medritine od J. Ledentnaua, kde bola zaradená medzi osem najvýznamnejších stavieb a prvkov mesta.

Príklad talianskej renesančnej záhrady

Medirytina Bratislavy z roku 1663 zachytáva Pálffyho záhradu (E)

Na rytine je znázornená filagória (strom s lešením)

Barokové obdobie

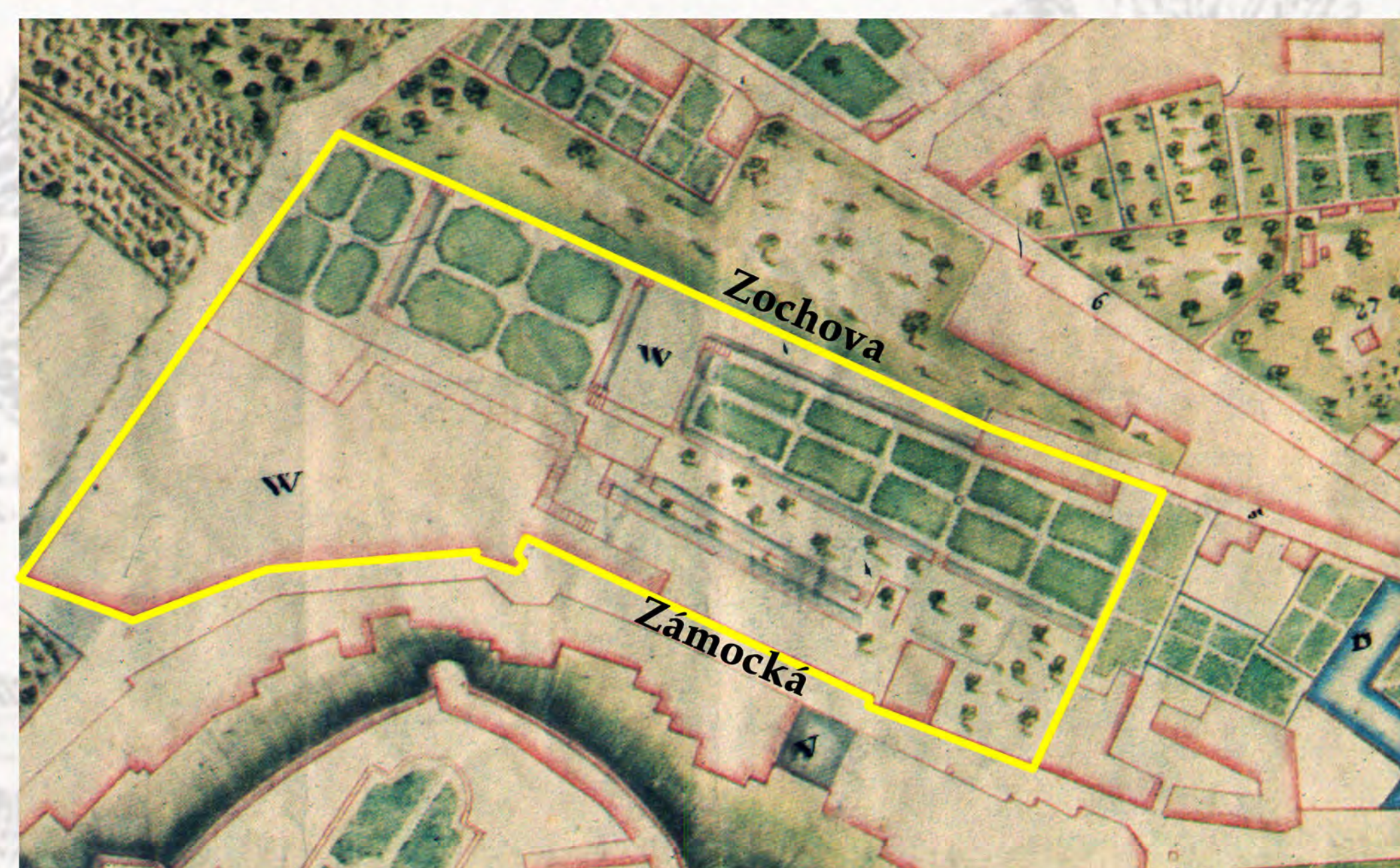
Barokový sloh má pôvod v Ríme a v Európe prevládal vo veľkej časti 18. storočia. Nastáva tu rozmach stavania rezidiencií a letných sídiel pre panovníkov, na ktoré nadväzovali reprezentačné a okrasné záhrady. V záhradnom umení sa barok prejavil zmäkčovaním priamych línií, zaoblením rohov, modelovaním terénu a výsadbou ornamentálnych komplikovaných záhonov.

Barokové záhrady využívajú veľké množstvo ilúzií na vyvolanie silných emócií a rozkladali sa na obrovských územiach. Charakteristickou črtou barokovej záhrady je jej vizuálne začlenenie do okolitej krajiny, vytvárajú sa výhľady a vysádzajú sa veľkorysé stromoradia. Prechod medzi záhradou a voľnou krajinou zabezpečovali obory a zverince sprístupnené hviezdicovými priesečkami.

Príklad barokovej záhrady - Schloss Hof

V 18. storočí Pálffyho záhrada získala honosnú barokovú podobu, pričom si zachovala terasovité stupne. Celá záhrada bola oplotená. Dominantou záhrady bola mohutná lipa, okolo ktorej dali majitelia postaviť mohutné sedem poschodové lešenie. Takéto lipy, ktoré pripomínali altánky sa nazývali filagórie. Na prvý pohľad je to pre našu dobu nezvyčajný nápad, ale treba si uvedomiť, že v tej dobe bolo zvykom iným spôsobom relaxovať a vnímať prírodu. Baroková šľachta vnímala všetkými zmyslami prírodu počúvala spev vtákov, chutnala exotické chute orientálnych plodov alebo v neposlednej rade si vychutnávala rôzne vône, predovšetkým kvetov. Preto bolo aj vystavané lešenie na lipe, aby zámožný občania mohli voňať kvety priamo z najvyšších vetvičiek stromu. Často krát sa z vnímania týchto pôžitkov stávala spoločenská udalosť.

Marquartov plán z roku 1765

Podľa súdobých kresieb sa dá predpokladať, že okrem lipy záhrada nemala iný výrazný okrasný prvok. Baroková záhrada bola výrazne osovo členená a jej hlavná kompozičná os prechádza severozápadno-juhovýchodným smerom, čo vyplývalo z umiestnenia záhrady na svahu.

Romantické obdobie

Tento smer čerpá z nového pohľadu na svet a krajinu, ovplyvnili ho myšlienky racionalizmu a osvietenstva. Tvorbu záhrad výrazne ovplyvnil filozof J.J.Rousseau, ktorý hlásal návrat k prírode a vyjadroval obdiv krásam divej prírody. Počiatky nového prírodno-krajinárskeho smeru sú v anglicku, preto takto založený park sa zvykne nazývať anglický park.

Kompozičná idea a stvárnenie prírodno-krajinárskych parkov je v protiklade s prehľadnými, pravidelnými a rezervovanými kvetinovými partermi baroka. Nastupuje prírodný priestor vábiaci do okolitej krajiny ďalekými priehľadmi, kde chodníky sú vedené nepravidelne, v mäkkých líniách, terén sa modeluje do prirodzene vyzerajúcich tvarov, vegetácia je zoskupovaná do prirodzene vyzerajúcich scenérií a súčasťou kompozície sú pamätníky, pavilóny, čínske pagody, zrúcaniny hradov a pod.

V anglickej záhrade sa stráca viditeľná hranica medzi priestorom záhrady a krajinou a to aj formou tzv. ha-ha múrikov, ktoré nazhradzujú oplotenie a oddeľuje priestor výrazným aj niekoľko metrovým prepadom. Takýto ha-ha múrik nenarúša výhľady do krajiny skôr do seba vťahuje zaujímavé prvky okolia.

Pálffyho záhrada sa rozkladá na troch terasách, ktoré klesjú smerom na sever. Táto úprava záhrady pretrvala aj do ďalšieho obdobia kde územie prešlo prvými výraznými zmenami. Predzvesť týchto zmien zaznamenal dobový cestovateľ G. Rotenstein, ktorý v 70. rokoch 18. storočia navštívil záhradu a opisuje, že záhrada sa rozkladala na troch terasách, nachádzali sa v nej dva kvetinové partery, dva barokové letohrádky, čínsky pavilón (predzvesť romantizmu), okrasný lesík a množstvo ovocných stromov.

Ďalší osud záhrady môžeme sledovať na Neyderovom pláne Bratislavy z roku 1820. Tu sa už prejavuje pôsobenie romantizmu a anglických záhrad v Európe čo je hlavne vidieť v zmene členenia záhrady. Táto zmena sa prejavuje predovšetkým uvoľnením tvarom kompozície.

Príklady anglickej záhrady

Pôdorys Pálffyho záhrady zachytený na Neyderovom pláne z roku 1820

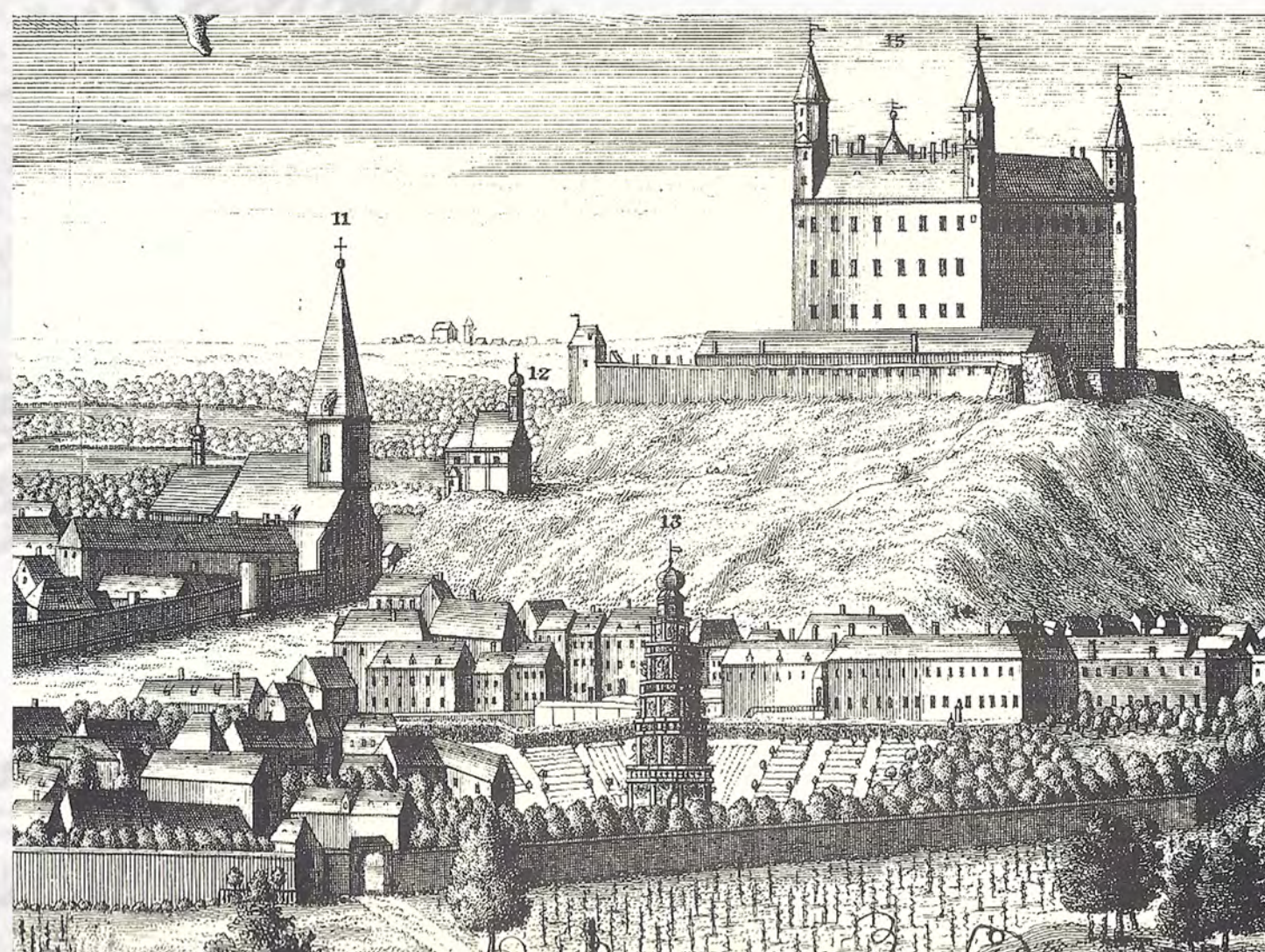
Pôdorys Pálffyho záhrady zachytený na Neyderovom pláne z roku 1820

Pravidelnú úpravu má len najnižšie položená terasa, ktorá je dvoma kolmými osami rozdelená na šesť záhonov s dvoma centrálnymi kruhovými priestormi. Ich výzdoba bola pravdepodobne bohatá, čo dokumentuje aj podrobnosť, s akou sú záhony zakreslené. Na južnej strane pravidelnej záhrady je ovocný sad alebo bosket.

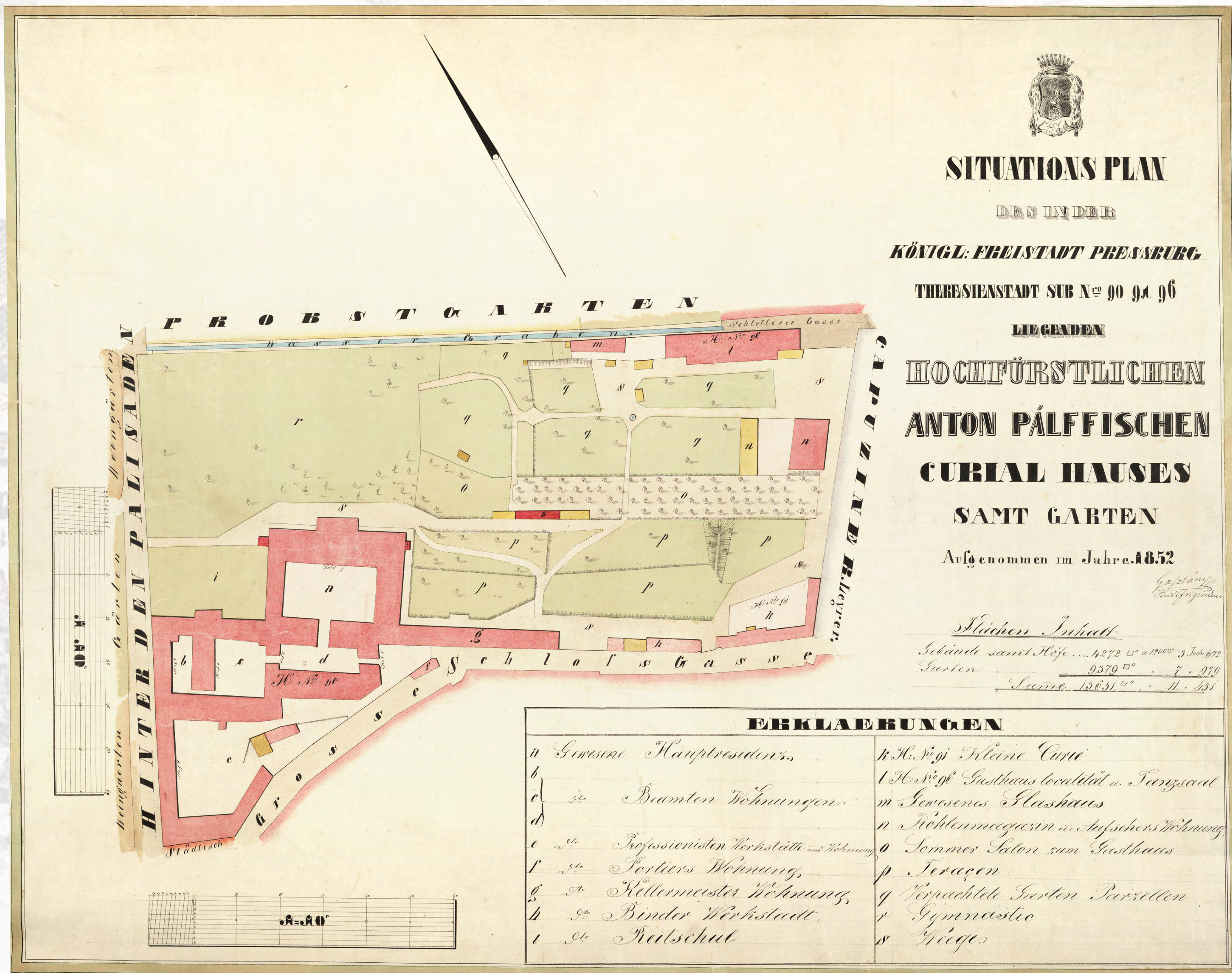
Zvyšok záhrady tvorí voľne upravený priestor v romantickom duchu, členený chodníkmi na väčšie či menšie priestory porastené stromami. Voľné trávnaté plochy nadväzujú na najvyššie položený kruhový záhon s dvojradowou alejou, ktorá kopíruje jeho pôdorys.

Uvoľnenie formy a zmenu na romantizujúci štýl môžeme sledovať aj na pláne od A. Lanza z roku 1820, ktorý vychádzal z Neyderovej mapy. Na pláne je podrobnejšie zaznačený pôdorys záhrady spolu s jej časťami ako pravidelne usporiadaným sadom, voľne komponovaným priestorom kde sú organicky vedené chodníky a samotným Pálffyho palácom.

Historické zachytenie Pálffyho záhrady na dobových vedutách

V 19. storočí sa začal postupný úpadok záhrady spôsobený postupnou stratou funkcie a potrebou mesta sa rozrastať. Ešte v prvej polovici 19. storočia bola záhrada zaznamenaná na pláne kúrie Antona Pálffyho, kde priestor bol z juhu vymedzený Zámockou ulicou a vodnou priekopou, ktorá siahala až po ulicu Palisády. Na mieste tretej okrasnej terasy je zachovaný náznak pôvodného osového členenia s fontánou a na pôvodnom mieste ja aj ovocný sad.

Plán kúrie Antona Pálffyho z roku 1852

Plán z roku 1852 dokumentuje postupný úpadok slávnej záhrady. Časť parciel bola prenajatá (q), na ostatných boli ovocné sady podobne ako v južnej časti na terasách (p). Severozápadnú časť tvorili asi porasty z ihličnatých a listnatých stromov z predchádzajúcej úpravy. V záhrade sa nachádzali aj drobné stavby ako skleník, hostinec, tanečná sála a letný salón pre hostí. Okrem všedných stavieb a funkcií sa v záhrade istý čas nachádzala aj jazdecká škola.

V roku 1873 sa prehĺbil úpadok záhrady spolu s prepožtskou ich rozparcelovaním. Medzi nimi vznikla Telocvičná ulica dnešná Zochova.

Na katastrálnej mape z roku 1894 je vidieť už rozpad záhrady. Medzi dnešnými ulicami Svoradovou a Zochovou postupne vznikali vyučovacie zariadenia pre deti a to vysoká škola, gymnázium a detský sirotinec. K týmto inštitúciám prislúchajú aj záhrady, ktoré boli zriadené na ploche bývalej Pálffyho záhrade.

Priestor Pálffyho záhrady bol postupne zastavaný, záhradu pripomína len niekoľko starých exemplárov stromov, ktoré sa zachovali vo vnútroblokových priestoroch novej zástavby. Z komplexu paláca sa zachovala len časť dvojpodlažnej budovy záhradného krídla a schodisko s dvoma portálmi, ktoré spája Zámockú ulicu so Svoradovou.

Katastrálna mapa z roku 1894 - 1895

V súčasnosti sa na ploche Pálffyho záhrady nachádzajú prevažne historické budovy, v ktorých sa prevažne nachádzajú vzdelávacie inštitúcie a to vysoká škola múzických umení, stredná priemyselná škola elektrotechnická a škôlka.

Pozostatky po slávnej Pálffyho záhrade môžeme badať v terasovitom usporiadaní ulíc. Do dnešnej doby sa z Pálffyho paláca zachovala len malá časť a to konkrétne pravé krídlo paláca, do ktorého vstup je zo Zámeckej ulice. Okrem týchto pozostatkov sú v tomto území zachované rastlinné pozostatky a to v podobe starých borovic čiernych, pagaštanov konských a jaseňov, ktoré sa nachádzajú buď vo vnútroblokoch alebo sú súčasťou vzdelávacích inštitúcií alebo sa nachádzajú na zanedbaných voľných plochách..

Obrazová dokumentácia aktuálneho stavu

1.) Terasa Pálffyho paláca.

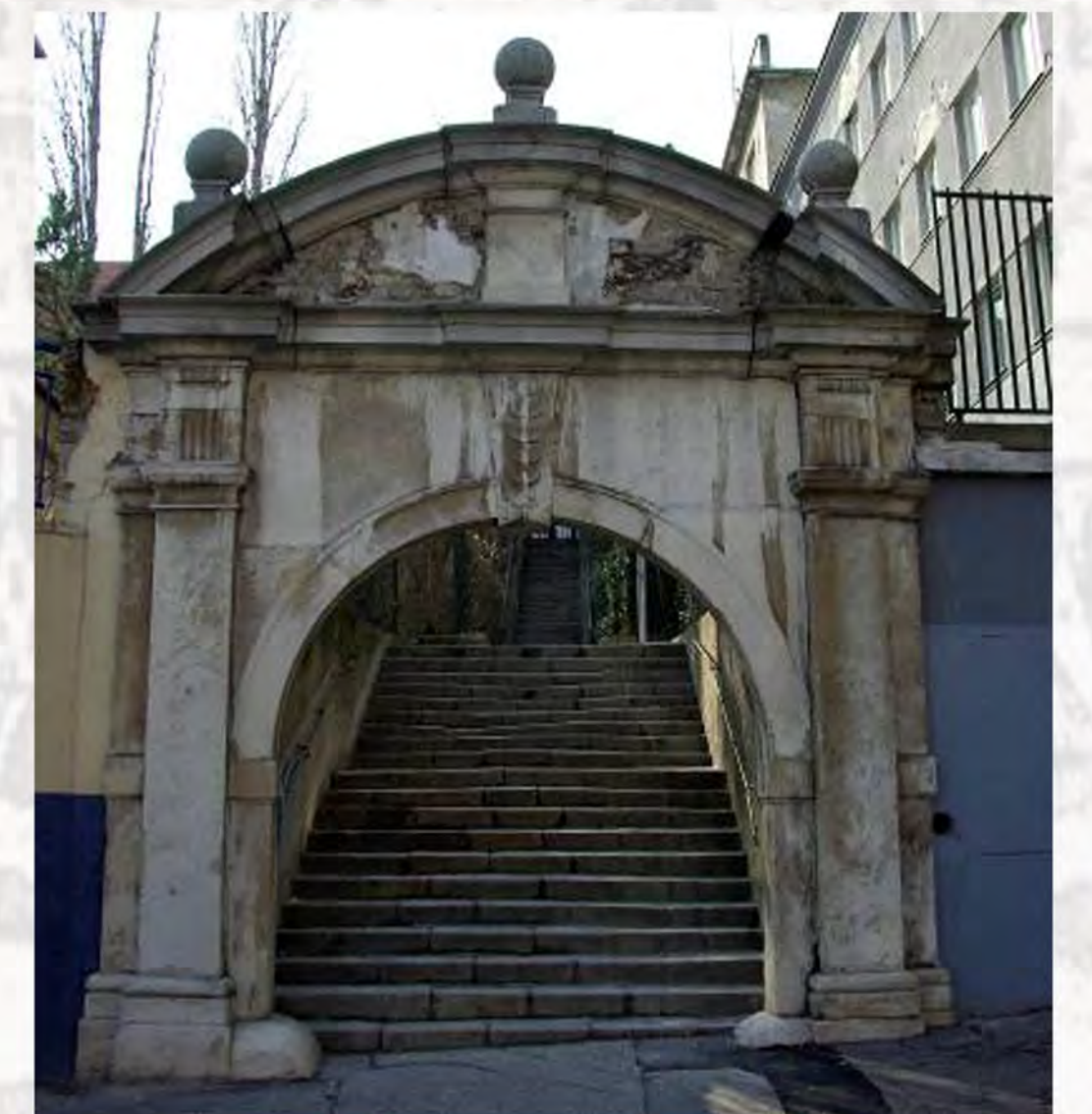
2.) Časť Pálffyho zámku.

3.) Nezastavaný pozostatok Pálffyho záhrady, v ktorom sa nachádza bunker.

Súčasná katastrálna mapa. Zelenou sú vyznačené nezastavané plochy, ktoré boli súčasťou Pálffyho záhrady. Fialová línia označuje územie, ktoré zaberala rozloha záhrady za jej pôsobenia.

4.) Barokový portál z Pálffyho záhrady.

5.) Borovice z konca obdobia Pálffyho záhrady.

6.) Vchod do krídla Pálffyho zámku

7.) Pohľad zo schodov na Svoradovej ulici smerom na Zochovu ulicu. Na ľavej strane je vidieť škola pred, ktorou je mohutný strom, u ktorého sa dá predpokladať, že bol súčasťou Pálffyho záhrady.

8.) Schody spájajúce Svoradovu ulicu so Zámeckou. Pozostatok terasovitého usporiadania.

Heindlova/Slubekova záhrada - postupný vývoj 1.

Vznik - renesančné obdobie a neskoršia baroková úprava

Záhrada vznikla v období renesancie kde sa zvyšuje záujem o poznávanie prírody a nastáva rozvoj prírodných vied. Vďaka tejto zmene pohľadu začínajú v Európe vznikať prvé botanické záhrady, ktoré sa dali využiť v lekárnictve.

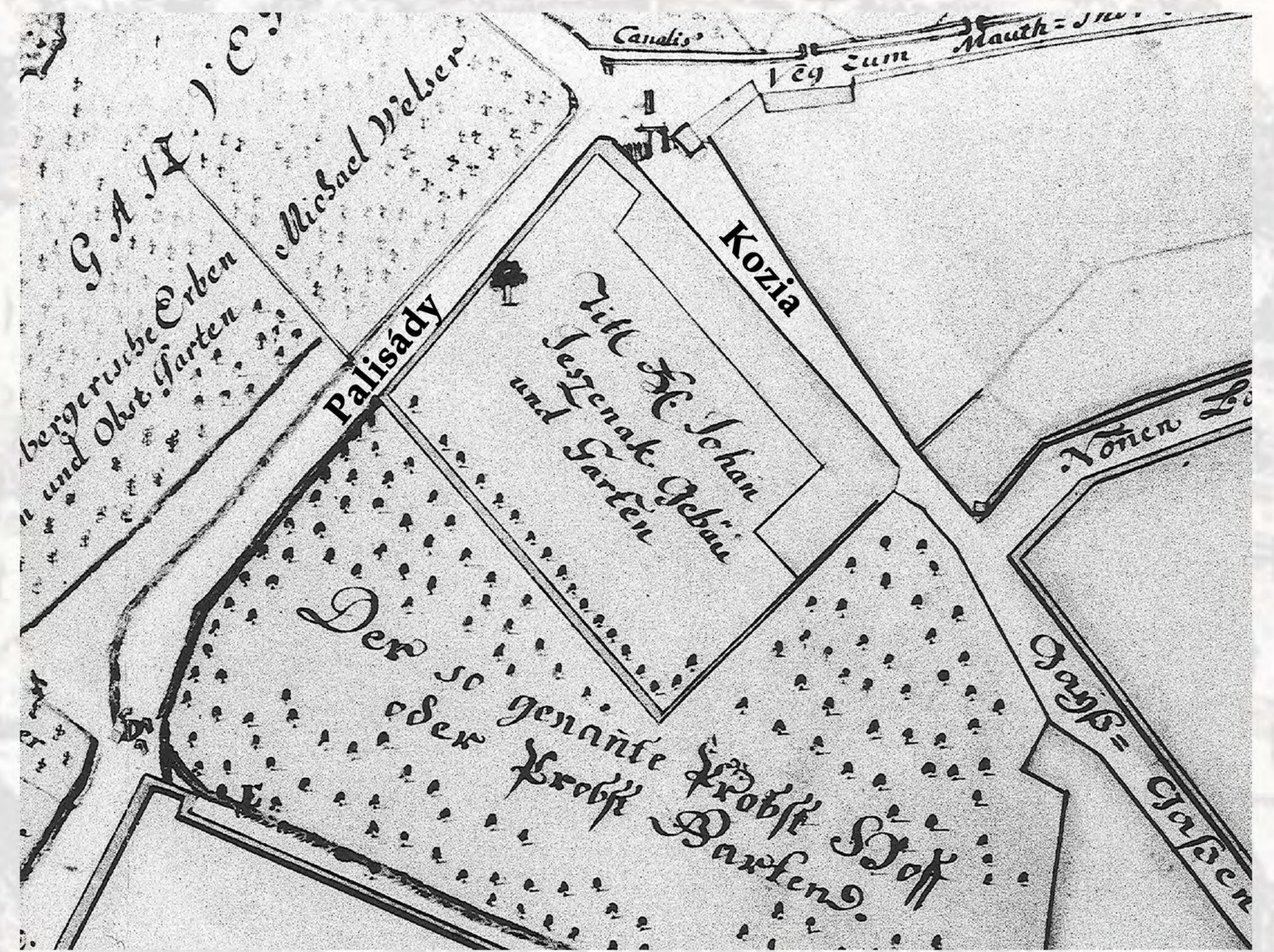
Pôdorysné členenie týchto záhrad bolo pravidelné, jednotlivé záhony boli prístupné cestičkami. V Bratislave takýto typ reprezentovala Heindlova lekársko-botanická záhrada, ktorá sa rozkladala v susedstve Pálffyho záhrady medzi dnešnými ulicami Zochova a Kozia v blízkosti mestských palisád. Záhradu založil lekár Andrej Heindl, ktorý mal veľkú záľubu v botanike a v záhrade pestoval hlavne liečivé rastliny.

Jeho syn pretvoril pôvodnú záhradu zameranú na pestovanie liečivých rastlín na botanickú záhradu. V roku 1650 ju rozšíril aj o pozemok, ktorý mu na tento účel poskytlo mesto. Matej Bel vo svojom diele uvádza, že v záhrade sa nachádzalo 176 druhov liečivých a okrasných rastlín, medzi ktorými sa nájdu aj také, ktoré sa na zimu museli umiestňovať do skleníkov a to napr. citrónovník, pomarančovník, granátovník, myrta či vavrín. Botanická záhrada však pomerne rýchlo zanikla. Majiteľ ju z neznámych dôvodov predal.

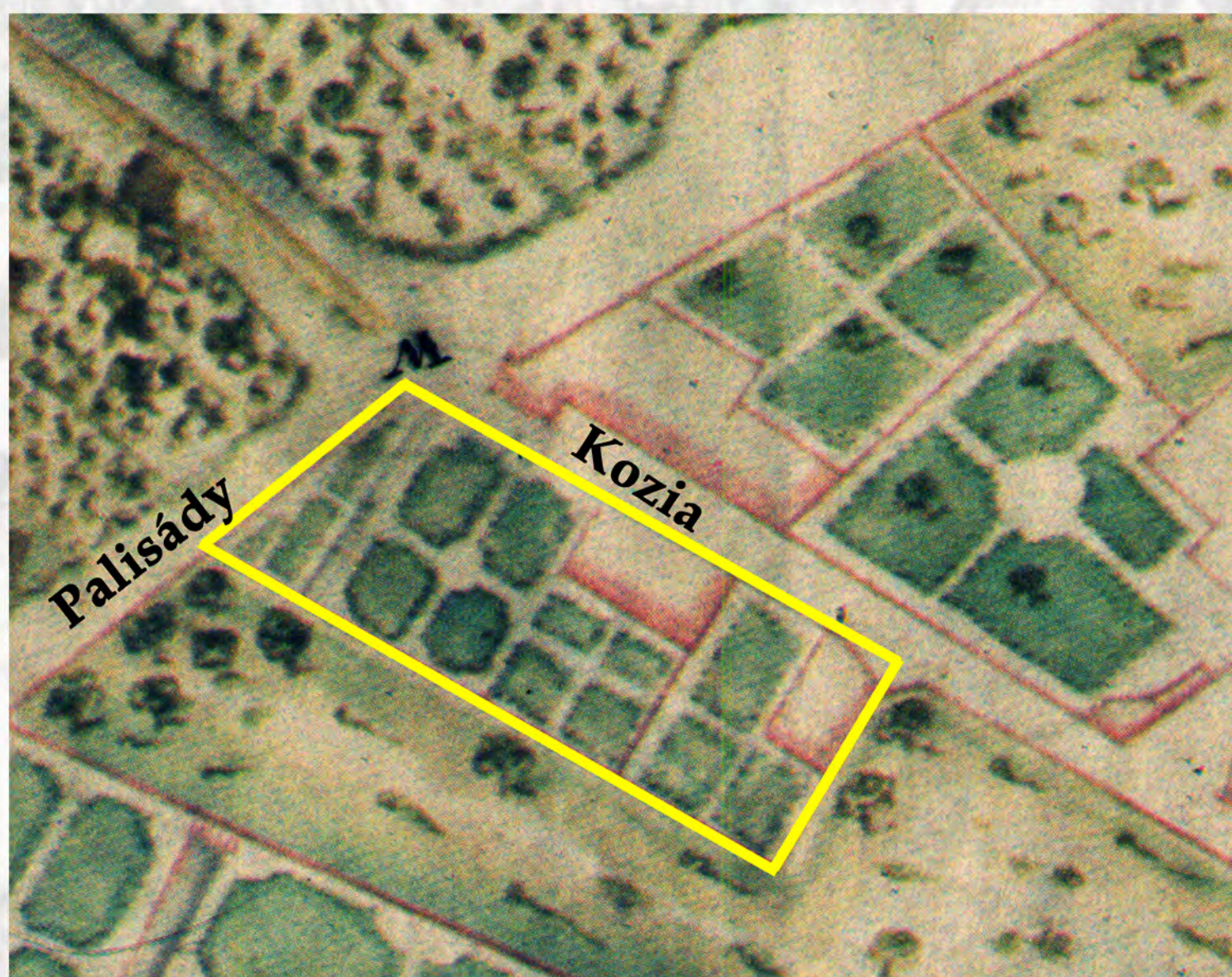
V 30. rokoch 18. storočia sa stala majetkom Pálffyovskej rodiny, ktorá si jej územie pripojila k svojej známej záhrade, čo netrvalo dlho a už v 50. rokoch 18. storočia sa stala majetkom kniežaťa Imricha Esterházyho. V nasledujúcom desaťročí bola majetkom baróna Jána Jeszenáka.

V tomto období vznikol prvý náčrt záhrady, ktorý vytvoril E. Fritsch. Plán je zaujímavý tým, že na ňom vidíme v severozápadnej časti pozemku zakreslený veľký strom, pravdepodobne mohutnú Pálffyovskú lipu. Popri juhozápadnom oplotení je naznačené stromoradie, ktorého pozostatky môžeme pozorovať dodnes. Počas toho ako vlastnil záhradu barón Ján Jeszenák bol v záhrade vybudovaný pavilón, ktorý v 60. rokoch 20. storočia zbúrali.

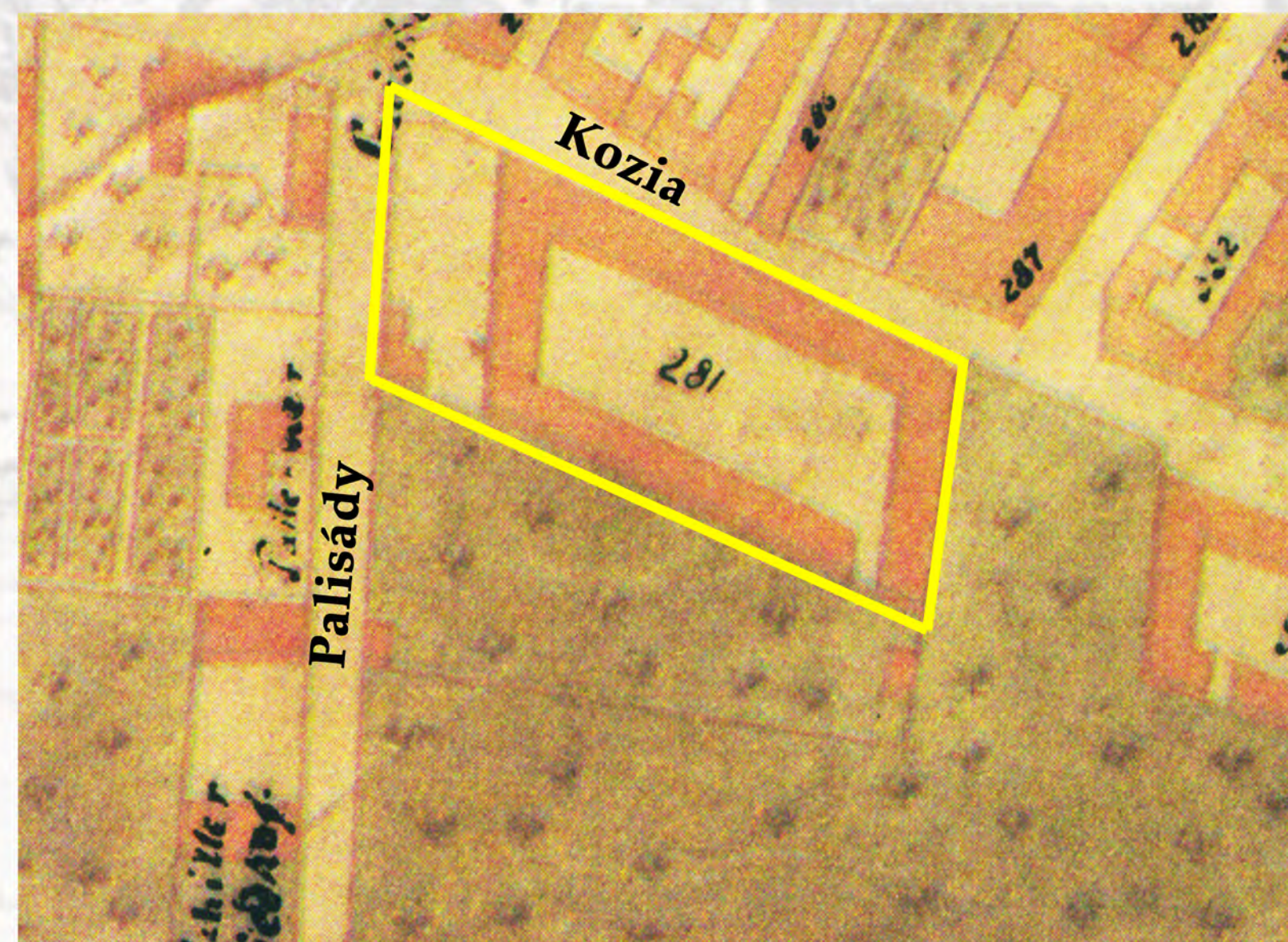
Záhrada bola zachytená aj na Marquartovom pláne z roku 1765, kde sa dá vyčítať jej baroková úprava. Záhrada sa rozkladala na troch terasách, ktoré sú upravené pomocou pravidelných záhonov.

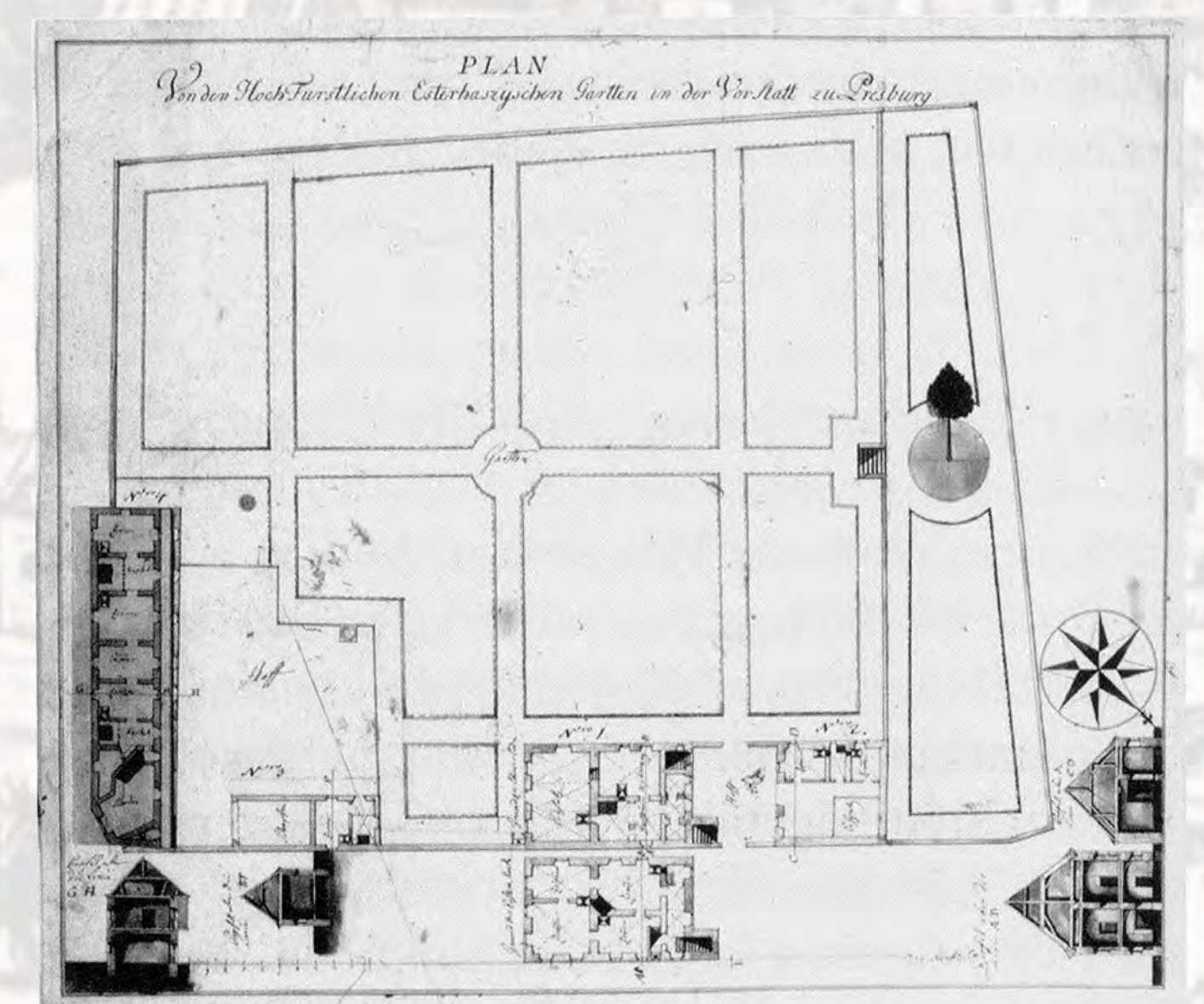
Plán E. Fritscha z roku 1768

Baroková úprava záhrady zachytená na Marquartovom pláne z roku 1765

Stav záhrady zachytený na Neyderovom pláne z roku 1820

Plán z polovice 18. storočia, ktorý zachytáva plán Heindlovej/Slubekovej záhrady

Netradičné rastliny pestované v Heindlovej/Slubekovej záhrade

Vavrín - bobkov list

Pomarančovník

Myrta

Granátovník

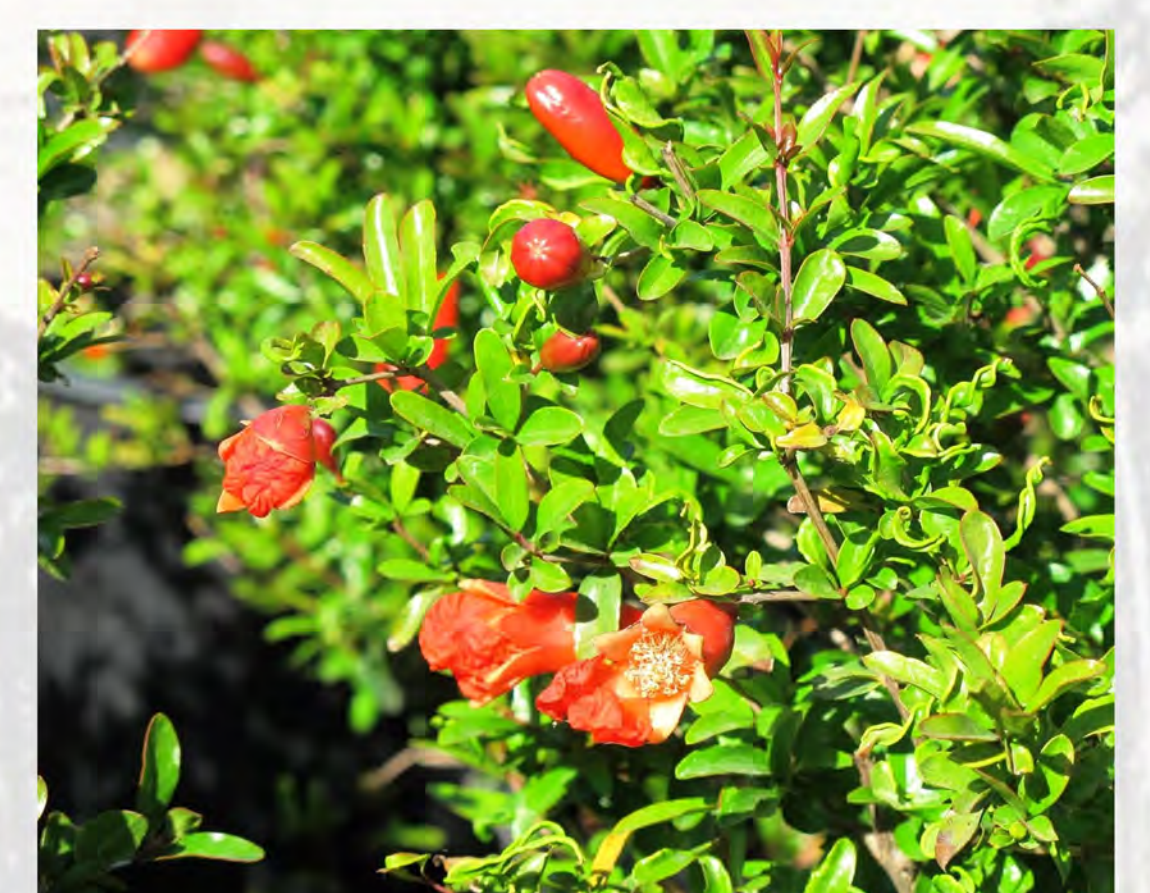
Citrónovník

Pomarančovník

Myrta

Granátovník

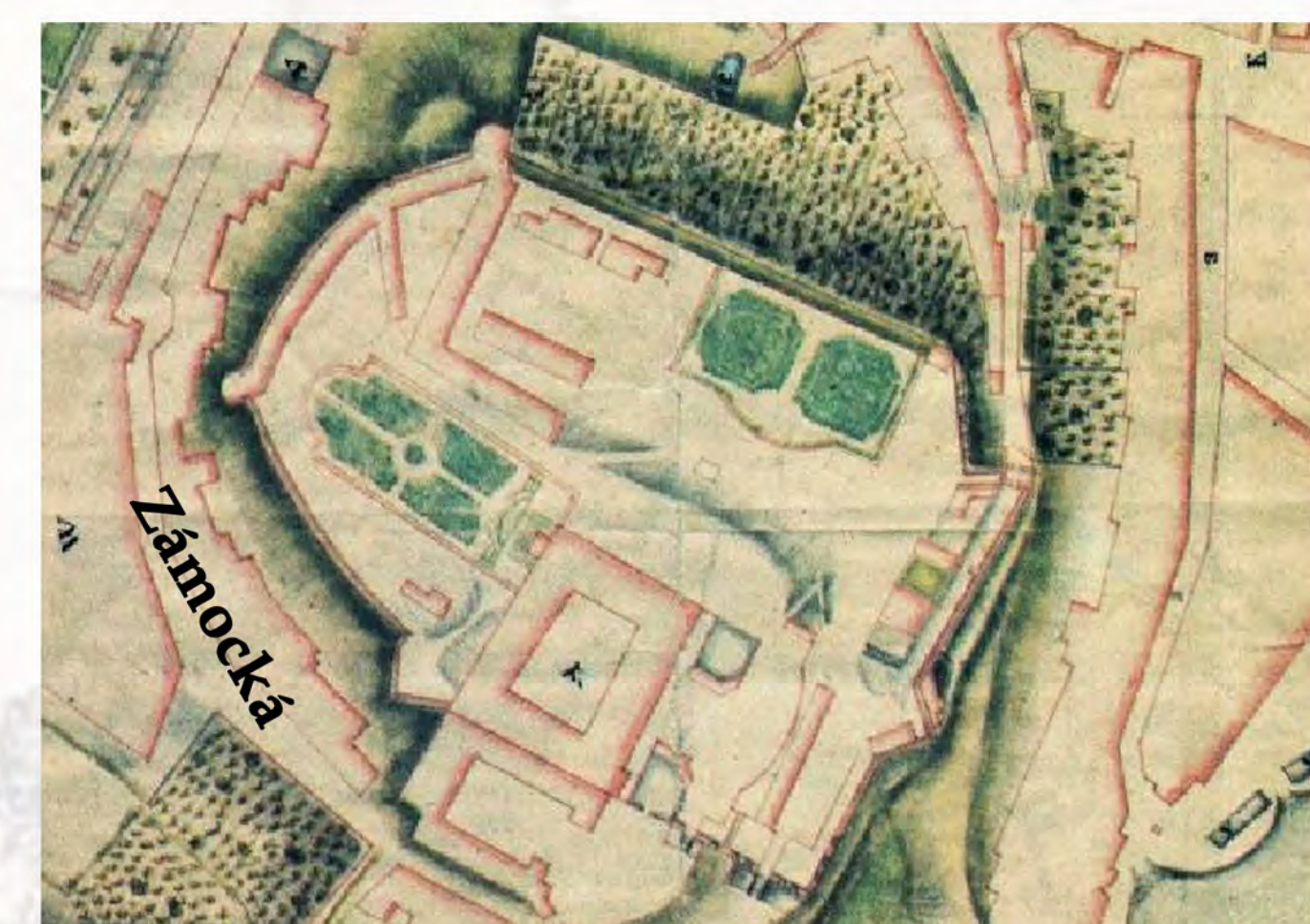
Vznik - stredoveké obdobie

Za jednu z najstarších záhradných úprav Bratislvy sa považuje okolie hradného paláca, kde prvé zmienky siahajú až do roku 1423 k prestavbe hradu z románskej pevnosti na veľkolepú gotickú stavbu. Túto prestavbu inicioval kráľ Žigmund Luxemburský.

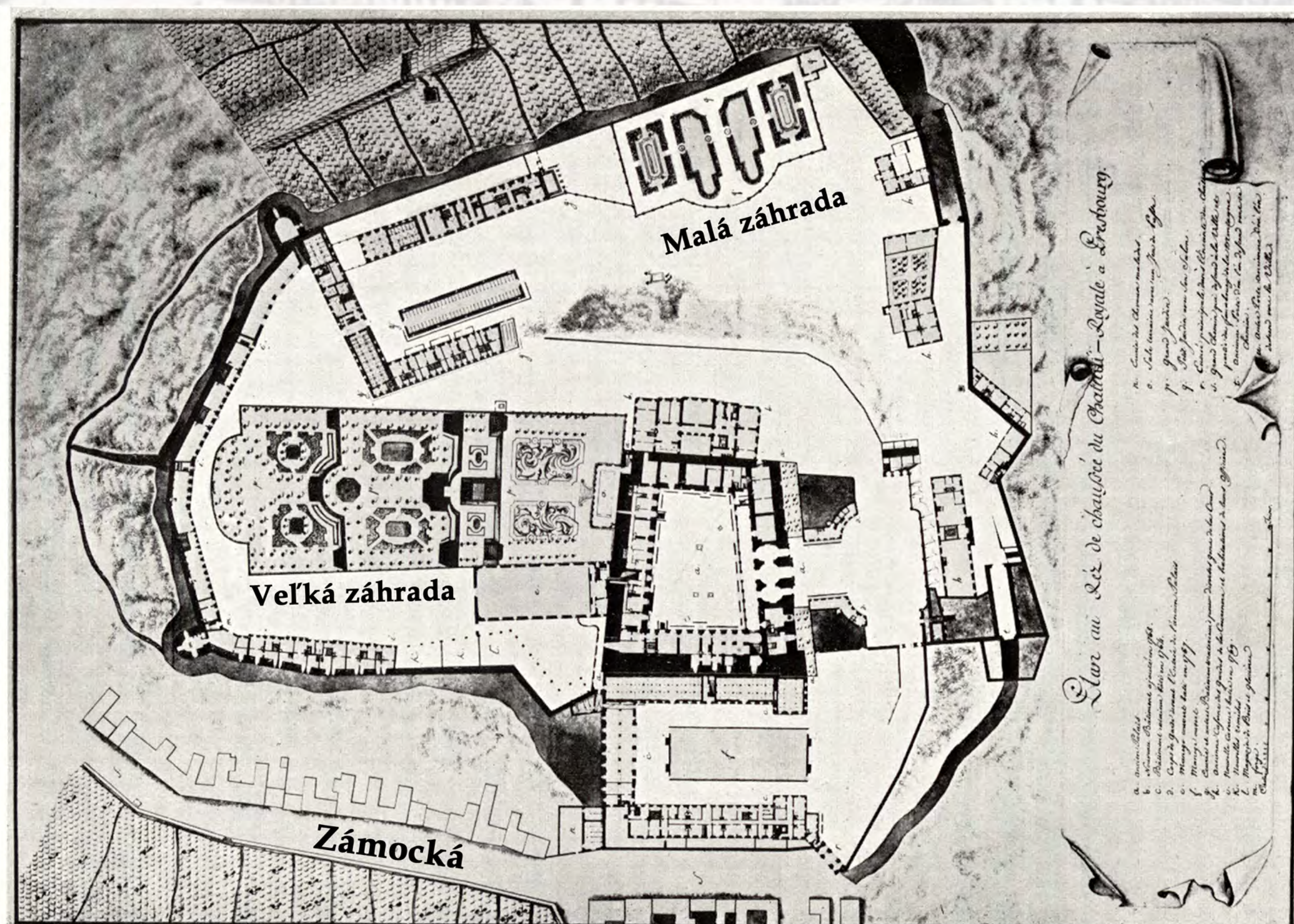
V stredoveku bola hradná záhrada oplotená čo dokazuje aj medirytina od J. Hoefnagela z roku 1572. Na tomto zobrazení je plocha záhrady rozdelená vysokým, pravidelne upraveným živým plotom na tri časti. Prvá časť priliehala k hradu a pravdepodobne ju tvorila len nízka zeleň. Druhá je upravená na dva terasovité stupne a na každom sú vysadené stromy v pravidelných rozstupoch, pravdepodobne išlo o ovocné stromy, ktoré boli v stredoveku obľúbenou súčasťou záhrad. Medzi múrom a terasami je tretia časť záhrady, rozčlenená na jednotlivé záhony a každý druhý mal inú výsadbu. Zvyšnú časť hradného kopca pokrývali vinohrady, v ktorých rozoznať solitérne stromy.

V 17. storočí kvôli vojnovým udalostiam bol hrad hlavne vojenskou pevnosťou. Z tohto obdobia sa zachovala zmienka o hradných záhradách na pláne z roku 1683, kde záhrady označili ako zničené. Neskôr v 40. rokoch 18. storočia sa mal hrad stať rezidenciou Márie Terézie a po jej korunovácii za uhorskú kráľovnú sa tu začalo s určitými úpravami. Na Marquartovom pláne môžeme záhradu vidieť rozčlenenú na dve záhrady, pričom jedna je na severnej a druhá na východnej terase. Záhrada na severnej terase bola vybudovaná na žiadosť Márie Terézie z roku 1741. Zvláštnosťou je, že jej hlavná kompozičná os vychádzala zo stredu pavilónu a nie zo stredu budovy hradu. Netradičné riešenie však vychádzalo z priestorových možností, ktoré limitovalo hradné opevnenie. Záhrada na východnej terase bola menej honosná, ale pri jej výstavbe sa použil rovnaký princíp ako pri záhrade na severnej terase.

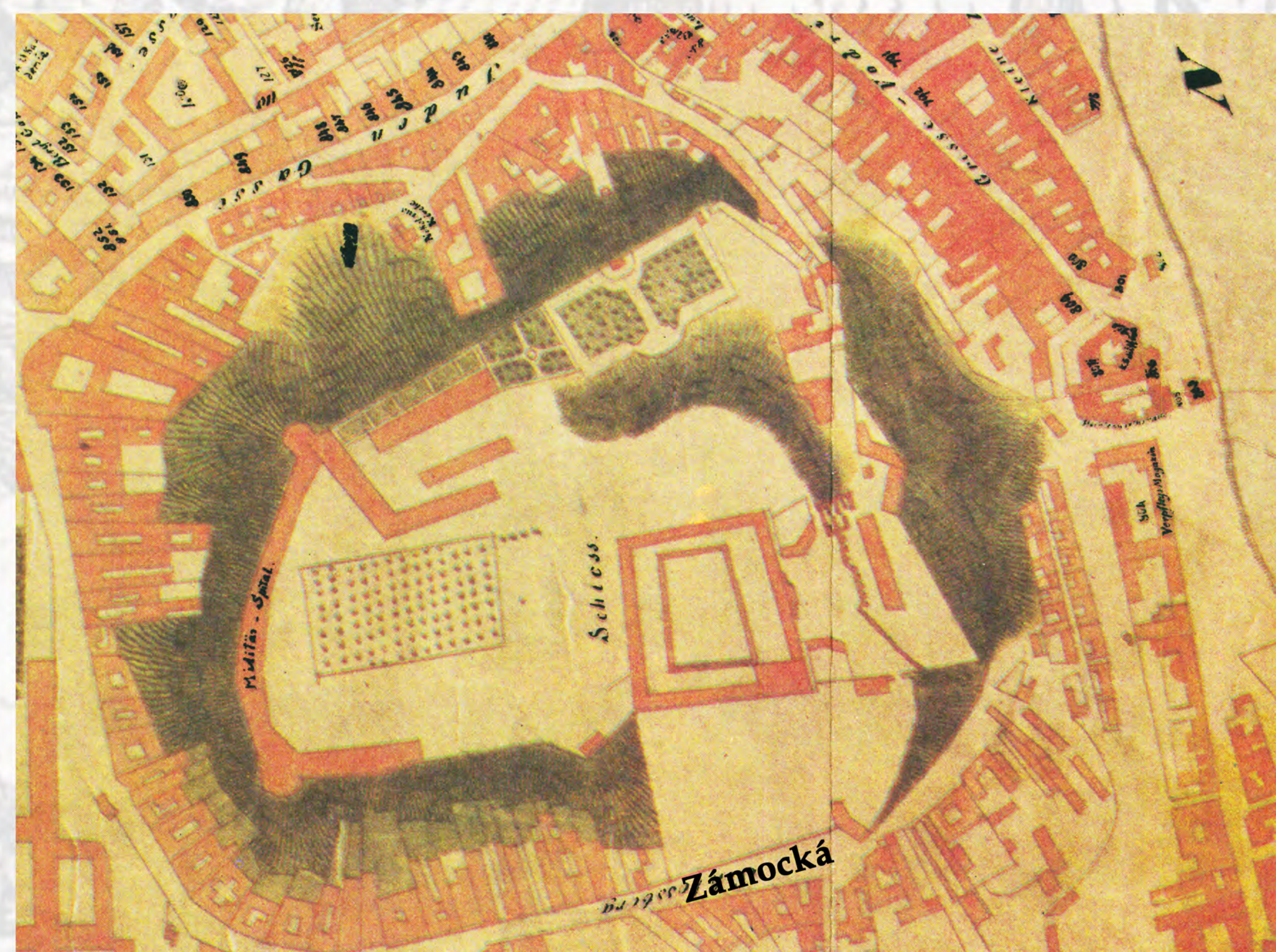
Z plánu z roku 1778 môžeme vidieť honosnú barokovú úpravu záhrady na severnej terase, ktorá sa označovala ako "Grand jardin" (Veľká záhrada). Záhrada na východnej terase "Petit jardin" (Malá záhrada) sa zachovala aj do tohto obdobia, ale jej úprava už bola menej honosná. K dvom spomínaným záhradám pribudla ešte tretia jednoducho upravená záhrada na južnej strane areálu, u ktorej sa predpokladá hospodárska funkcia.

Marquartov plán z roku 1765

Podrobnejšie zakreslenie záhrad Bratislavského hradu na projekte F. A. Hillebrandta z obdobia 1778 - 1780

Hradné záhrady na Neyderovom pláne z roku 1820

Postupný prechod do súčasnosti

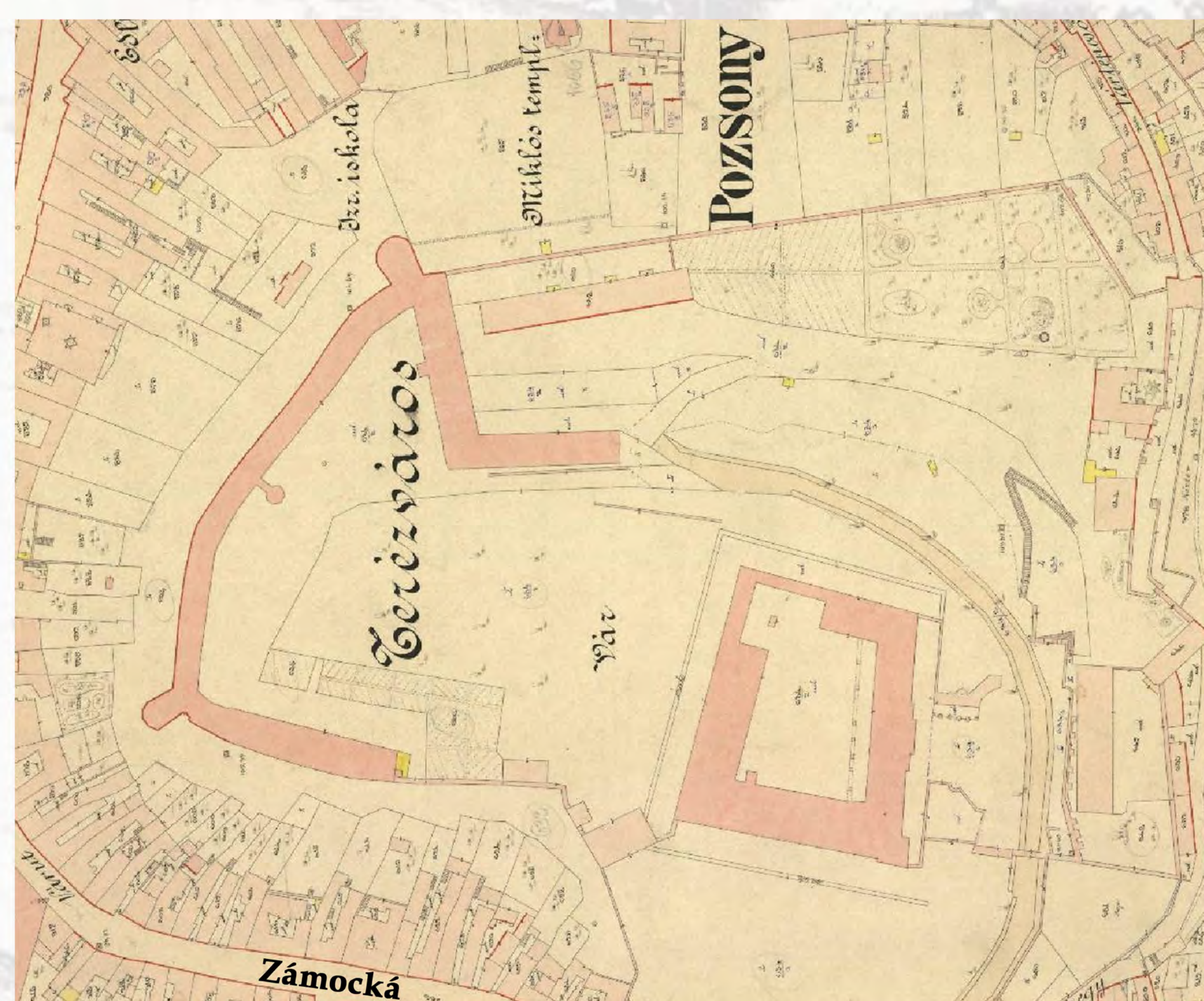
Koncom 18. storočia dal Jozef II. upraviť hrad na seminár na výchovu katolíckeho duchovenstva a záhrady sa podriadili úžitkovým potrebám a potrebám výučby. Neskôr hrad slúžil na vojenské účely a táto funkcia pretrvala až do roku 1945.

Neyderov plán zachytáva jednoduchý vzťah záhrady, ktorý ovplyvnil aj veľký požiar z roku 1811. Do tohto obdobia sa zachovala záhrada na severnej a východnej terase, pričom na severnej terase bola pravidelná výsadba stromov.

Na katastrálnej mape vidíme, že na mieste bývalej Veľkej záhrady sa nachádzali zeleninové záhrady a Malá záhrada sa zväčšila a bola upravená do parkovej podoby, pričom v jej severnej časti sa nachádzajú zeleninové záhony.

Počas minulého storočia sa realizovalo v areály niekoľko úprav na skvalitnenie prírodného prostredia, ale ani jedna z nich neznamenala návrat k historickému stavu. V súčasnosti sú výsadby v areály koncipované vo voľnej kompozícii, ktorá do seba začlenila aj staršie stromy pochádzajúce z konca 19. storočia.

V roku 2008 sa začala celková rekonštrukcia hradného paláca a plánovaná je aj obnova bývalej Veľkej záhrady do jej barokovej podoby.

Katastrálna mapa z roku 1894 - 1895 zachytávajúca Bratislavské záhrady

Kalvária v Bratislave - postupný vývoj

Vznik a vývoj

Bratislavská Kalvária je jedna z prvých a najznámejších kalvárií na Slovensku a v celom Uhorsku, vznikla v rokoch 1694 - 1702. Samotnú kalváriu postavali jezuiti, získajúc pozemky od mesta. Kalvária vznikla na neďalekom kopci, na ktorom vraj v časech obliehania Viedne postavil Thokoly strážne stanovisko. Celý súbor sa pôvodne skladal zo siedmich drevených zastavení, podoby Ukrižovaného a kaplniek. Návršie ohradzoval kamenný múr. Nachádzali sa tu dve kaplnky zasvätené Matke zomierajúcich a Matke zomretých. Zo stredu sa týčil kríž s posvätnou ideou obety Spasiteľa. Na zvažujúcej sa zemi pred priečelím odpočíval Kristov hrob. Poslednou pamiatkou bola dreveno - kamenná stavba, predstavujúca Krista potiaceho sa krvou.

V nasledujúcich rokoch sa začal komplex kalvárie obnovovať a vylepšovať. Provizórne zastavenia sa nahradili murovanými, vznikali nové zastavenia, pribudli sochy a bola postavená kaplnka Rozlúčky, Bolestnej Márie a Márie Magdalény. Po týchto rokoch obnov a stavebnej činnosti sa dianie na Kalvárii na nejaký čas zastavilo a znovu obnovilo až v 20. rokoch 18. storočia, kedy bol Sv. hrob pokrytý novou strechou, pre skupinu Ukrižovania boli vytesané nové lotri, pribudlo nové jedno zastavenie a ostatné boli opravené.

Na začiatku 19. storočia bola po napoleonských vojnách obnovená a jej areál bol upravený. V období komunizmu bola Kalvária zámerne zničená a neskôr znovu obnovená, avšak z pôvodnej Kalvárie sa takmer nič nezachovalo. Jediné zachované pamiatky sú torzá sôch uchovaných v zbierkach a kríž s Ukrižovaným. Vrch Kalvárie tvoril súčasť panorámy mesta a stal sa i súčasťou jeho vedút.

Jedno z murovaných zastavení

Litografia Jozefa Lántza (1824) ukazuje Kalváriu a novopostavenú Kaplnku P.M.Snežnej na Hlbokej ceste

Zaniknutá bratislavská Kalvária

Členenie kalvárie, zastavenia

Členenie kalvárie bolo podrobne zachytené v modlitebnej knižke *Dreyfacher*. Kalvárska cesta sa rozdeľuje na tri časti. Prvú tvoria prvé dve zastavenia ako úvod k druhej časti, ktorá obsahuje sedem zastavení Kristovho umučenia. Tretia časť predstavuje samotné návršie: 1. so skupinou Ukrižovania, 2. Kristov hrob a 3. kostolík s jeho tromi oltármi.

Smerom z mesta sa ku Kalvárii prichádzalo od Michalskej brány cez Suché mýto cestou vedúcou smerom na Lamač.

I. zastavenie so Sochou Krista v mladosti stálo pôvodne na konci vonkajšieho mesta na dnešnej Štefánikovej ulici. V 19. storočí bolo zastavenie strhnuté a socha premiestnená do niky na bočnú fasádu hotelu U medveďa.

II. zastavenie Rozlúčka Márie s Kristom stálo ďalej, na „Kráľovskej ceste vedúcej do Ríma“. Pôvodne baroková kaplnka bola vymenená za neogotickú a zobrazovala Ježiša a plačúcu Máriu utierajúcu si slzy, ľavú ruku podávajúcu synovi k poslednému pozdraveniu.

Pred III. zastavením bol umiestnený vchod na Kalvársky vrch, pri ktorom sa nachádzali sochy sv. Jozefa a sv. Antona Paduánskeho. Samotné zastavenie znázorňovalo vyobrazenie z Olivovej hory.

IV. zastavenie predstavuje Krista priviazaného k stĺpu a bičovanie, ktoré bolo najskôr namaľované.

Medzi IV. a V. zastavením stála Kaplnka sv. Petra. Pekná kovaná mreža a zdobenie oblúka vegetatívnym motívom poukazujú na honosnejšiu výzdobu ako pri iných zastaveniach.

V. zastavenie predstavuje scénu „Tŕním korunovanie Krista“. Na rytine boli vyobrazení dvaja vojaci nasadzujúci korunu a posmievajúci sa drábi.

V VI. zastavení „Ecce hommo“ stojí Kristus s trňovou korunou a purpurovým plášťom s hlavou naklonenou doprava. Za Kristom bola namaľovaná balustráda, za ktorou stáli dvaja rímski vojaci a sudca Pilát so zvitkom napísaným „Ecce hommo“ a pravou rukou ukazoval na Krista.

VII. Kristus padá pod krížom a stretá sa so svätými ženami. Obe postavy boli sochársky stvárnené a umiestnené pred kaplnkou.

VIII. Vyzliekanie Krista zo šiat. Kaplnka bola stvárnená bohatšie. Scéne dominoval stojaci Kristus a v pozadí bol zobrazený vrch a množstvo vojakov nesúcich dva rebríky.

IX. Pribíjanie na kríž, na vrchole bol bohato zdobený kríž v ktorého strede bolo srdce a v diagonálach boli umiestnené ďalšie symboly Kristových rán.

Na vrchole sa nachádzala osemuholníková budova bez okien stvárňujúca väzenie. Údajne tu strážili odsúdených, kým nebolo všetko pripravené na popravu. Ďalej sa tu nachádzala skupinka Ukrižovania, kde medzi krížmi boli umiestnené kamenné sochy P. Márie a sv. Jána. Za súsoším sa nachádzala jednoduchá veža - zvonica s dvoma zvonmi. Na veži bol umiestnený znak jezuitov.

Pohľad na sled zastavení Kalvárie z knižky Dreyfacher (Bratislava, 1723)

Kalvária v Bratislave - porovnanie so súčasnosťou

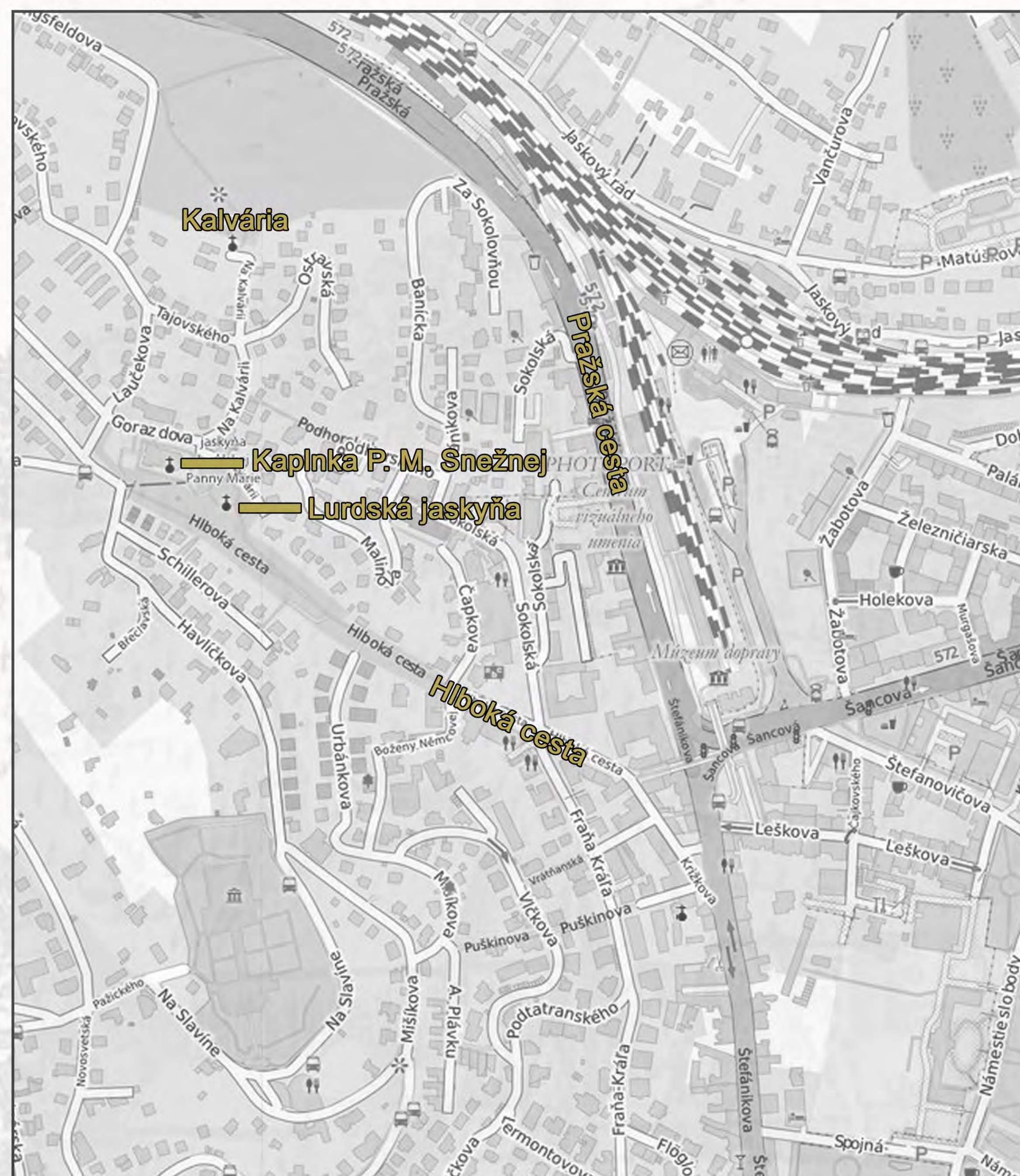
Porovnanie - minulosti so súčasnosťou

Stav v roku 1820

Neyderov plán mesta z roku 1820 zachytáva pôvodnú situáciu kalvárie, vrátane dvoch úvodných zastavení
Grafická úprava plánu (Mosná, 2013)

Súčasný stav v roku 2014

Súčasná mapa z www.freemap.sk

V roku 1892 grófka Gabriela Szapáry dala vyhlbiť priestor, známy ako Lurdská jaskyňa, kde sa v minulosti ťažil kameň na výstavbu mestských hradieb a domov. Oporný múr lemujúci Lurdsú jaskyňu je v súčasnosti pokrytý vyše 4200 pod'akovkami. V súčasnosti je celý priestor využívaný ako duchovné, modlitebné miesto.

Hlboká cesta bola významným miestom v Bratislave a už koncom 15. storočia sa objavuje na plánoch pod nemeckým názvom Tieffen Weg (Hlboká cesta). Na pokraji cesty boli dva pramene pitnej vody, z ktorých zásobovali mestský vodovod. Hlboká cesta bývala súčasťou opevnenia vonkajšieho predmestia a tvorila súčasť mýtnej čiary. Mala tiež vlastnú mýtnicu, ktorá bola orientovaná na výpadovú cestu z mesta smerom na Lamač a Stupavu a opačne. Z kalvárie sa dalo schádzať nielen cestou zastavení, ale aj druhou stranou smerom k Hlbokej ceste. Pútnici sa ďalej dostali ku Kaplnke P. Márie. Kaplnka však neskôr nezodpovedala novým potrebám a tak ju zbúrali a v rokoch 1943-1948 postavili dnešný Kostol P. Márie Snežnej.

Do dnešnej podoby sa Hlboká cesta začala meniť v roku 1868. Táto úprava na podnet mešťanov je známa ako Justiho úprava, ktorá mala obyvateľom umožniť prístup do Horského parku. Sieť komunikácií, ktorá prepájala kalváriu s Horským parkom bola dobudovaná v roku 1870.

Na Neyderovom pláne z roku 1820 je viditeľný začiatok Krížovej cesty z komunikácie vedúcej z mesta smerom na Lamač. V súčasnosti sa na mieste prvého zastavenia nachádza oporný múr pri Pražskej ulici. Z vrchu sa schádzalo po ulici Na Kalvárii okolo Piety až ku Kaplnke Panny Márie Snežnej. Hlbokou cestou sa schádzalo späť do mesta cez priestor, ktorý je v súčasnosti známy ako zastávky mestskej hromadnej dopravy pri SAV.

Súčasný stav Kalvárie

Súčasný pohľad z vrchu Kalvárie na mesto

Plagáty vytvorila:

Bc. Eva Danielová - študentka STU
Odbor: Krajinárstvo a krajinné plánovanie